

M A R I J A R U S
B E L A K R A J I N A
W H I T E C A R N I O L A
I E C R I L
W H T A N O A
I C R

M A R I J A R U S
B E L A K R A J I N A
W H I T E C A R N I O L A

SLIKE

Lamutov likovni salon, od 5. aprila do 5. maja 2002

Cikel slik: WHITE CARNIOLA, 2002, akril-platno

W H I T E C A R N I O L A

Ko govorim o krajini v slikarstvu, mislim na krajino kot na univerzalni pojav sodobnega slikarstva. Vendar govorim o njej tudi z lastno izkušnjo: čeprav sem abstraktna slikarska, se zadnjih nekaj let ukvarjam s slikanjem krajine.

V mojih zgodnejših slikah, ki so bile grajene še zelo geometrijsko, sem upodabljala široke, zelo gosto nanesene bele črte in sama sem se spraševala od kod se je pojavljala potreba po njih. Sčasoma sem spoznala, da slike odkrivajo moje korenine, ki segajo v Belo Krajino. Spoznala sem, da sicer ne slikam po neposrednem opazovanju narave, da pa se med delom na nek način spominjam narave. Sledila so obdobja zavestnega izogibanja kakršnikoli povezavi z resničnostjo; delala sem torej čisto abstrakcijo z vsemi njenimi zakoni. Toda tudi kadar sem naslikala popolnoma »abstraktno« sliko, sem na koncu še vedno nehote iskala in celo preopoznala pokrajino v njej.

Slikanje je zame hkrati etično in estetsko dejanje, saj je povezano z mojimi čustvi in z razumom, z odnosom do sveta, s prezirom do potrošništva, s spoštovanjem do lastnega življenja in do življenja nasploh, z asketstvom in s samokritičnostjo. Vendar sem v svojem delu že od začetka čutila neko pomankljivost. Ko se je ta, sprva rahli dvom, močno razbohotil, mi je srečno naključje omogočilo popotovanje po Kitajski. Doživetje me je na nek način omehčalo in razprlo moje notranje obzorje, kar se je zrcalilo v naslednjem ciklu slik z naslovom *Dotiki*. Konec nekega življenjskega obdobja je povzročil tudi prelomnico v mojem slikarstvu. Abstraktno sliko sem »prignala« na rob in vse moje početje je postalo vprašljivo.

V novi slovenski državi je postala najpomembnejša stvar tržno gospodarstvo in spremenil se je tudi odnos do umetnosti: velja le tisti slikar, ki kaj proda. Ker sem bila tržno nezanimiva, nisem imela nobene podpore. Prisiljena sem bila pripraviti prodajno razstavo, ki sem jo poimenovala *Korak nazaj v sivo*. Bila je finančni uspeh, vendar z grenkim priokusom in doživela sem osebno krizo, ki sta jo še krepila bližina vojne na Hrvaškem, v Bosni in na Kosovu ter odvzem ateljeja zaradi denacionalizacije. Dogodki so me prisilili, da sem za nekaj časa prenehala slikati in odšla na deželo. Umetnost je zame smisel življenja, vendar slikanja nikoli ne uporabljam v terapevtske namene.

Nenadoma sem se znašla sredi narave v domačem okolju Bele Krajine. Dolgo časa sem se upirala in kljubovala njeni skoraj kičasti lepoti, vendar si je tamkajšnja motivika dobesedno izbrala mene in postala moj neizogibni motiv. Strastna želja po risbi me je bogatila in mi pomagala ohranjati rdečo nit. Potem pa je v nekem trenutku – natančno se spominjam, bil je dan podpisa mirovnega sporazuma pri sosedih – kar izbruhnilo: slika je postala risba in risba slika. Zavestno sem se odločila za motiv krajine in ji prilagodila format, celo akril

sem zamenjala za olje, ki ga sprva nisem obvladala. Toda čeprav se novi cikel inspirativno veže na pokrajino, pa so dela zelo intimna, zato sem hotela do njih vzpostaviti distanco tako, da sem se poigrala z naslovom *White Carniola*. Prve slike sem razstavila leta 1996 v prodajni galeriji, vendar niso bile dodelane kot prodajni izdelki. Bile so skoraj realistični portreti krajine, ki sem jih namenoma pustila v zelo grobem stanju, saj sem v njih zasledila zametke, ki so napovedovali premik v mojem delu. Obiskovalci so jih sprejeli z nekakšnim nelagodjem, v najboljšem primeru z ignoranco. Na prvi pogled so bile morda res korak nazaj, vendar so bile zame velika spodbuda za naprej.

Nič ni tako staro, da ne bi moglo biti novo. V slikarstvu je najpomembnejša navzočnost kontinuitete, ki vsebuje življenjsko nepresahljivost. Že od renesanse naprej veljajo v odnosu do resničnega sveta zakonitosti ustaljenih razmerij, svetlobe, perspektive, časa... Skozi oči abstraktnega slikarja so vse te prvine dobile še nove razsežnosti: notranja razmerja se vzpostavljajo tudi med seboj in do robov slike; svetloba ni več enotna in enosmerna, ampak izhaja tudi iz notranjosti podobe; perspektiva ni ena sama in osrednja, ampak jih je mnogo in vse so natančno določene; osnove linearnega časa zamenjajo nadomestki časovnih učinkov kot so brezčasnost ali minljivost. Izkušnje abstraktnih umetnosti so sodobnemu slikarju spremenile tudi tradicionalni pogled na krajino. Njegovo delo ni več opazovanje narave in njen enostaven prenos na platno v vsej veličastnosti ali vsakdanjosti. Ne glede na to kakšen motiv izberem in kakšen je njegov videz, skušam najprej izluščiti njegove osnovne oblikovne značilnosti. Lastnosti še tako navadnega izseka iz narave v svoji notranjosti preoblikujem, preustvarim v novo kvaliteto.

Zlitje nasprotij je možno tudi v slikarstvu: če izhajam iz resničnosti, pridem do abstrakcije in obratno. Pojmi kakor so figurativno in nefigurativno oziroma realistično in abstraktno predstavljajo dialektično enotnost v slikovnem polju.

Zdaj delam nove slike s tematiko krajine, v katerih si dovolim izkoriščati vsa sredstva lastne slikarske prakse in njenega skupnega izročila, pa tudi kršiti ustaljeni red, nanašati barve neodvisno od zakonitosti njihovega skladja, zamenjevati odenke, slikati po spominu, spreminjati naravne oblike, vendar pri tem vedno upoštevam kompozicijska pravila in nadzorujem vse ustvarjalne postopke. Kadar dosežem formalno uravnoteženost in notranjo uravnovešenost, slike zazvenijo samostojno. V njih volumni niso več stisnjeni in sežeti kakor so bili v abstraktnih delih, ampak se trudim za odprtost, zračnost, presvetljenost, prosojnost. Zaradi njih Bele Krajine ne vidim več kičaste – v njih vidim smisel slikanja.

Marija Rus

